

2.8 Pracovní mikroregiony

Cílem následující kapitoly je snaha o přesnější zachycení skutečného rozmístění pracovních příležitostí a jejich struktury, včetně stanovení rozsahu pracovních mikroregionů, jakožto „přirozených“ územních celků, méně závislých na administrativním uspořádání. Zachycení orientace, intenzity i struktury dojíždkových proudů pomocí mikroregionů představuje relativně syntetické hodnocení, jehož platnost by měla být oproti předchozím dílčím závěrům univerzálnější a neměla by být výrazněji ovlivněna vývojem v krátkém časovém období.¹¹

Kromě nesporného metodologického obohacení předkládané analýzy by měla být přínosem regionalizace i její snaha o reakci na současné vysoce aktuální otázky reformy územní veřejné správy. Měla by být interpretována jako model, který naznačuje sílu jednotlivých center i charakter vztahů v jejich zázemí v případě, že jako klíčový (a jediný) regionálně-tvorný proces je chápána dojíždka obyvatel za prací.¹²

Mikroregiony byly **vymezeny** postupným seskupováním obcí do vyšších celků podle principu převládající orientace celkové dojíždky za prací. Výsledný pracovní mikroregion tvoří územně souvislý celek charakterizovaný relativně vysokou mírou vnitřní uzavřenosti dojíždky za prací (především její denní formy). Je až na výjimky tvořen 1 centrem (jádro) a jeho spádovým zázemím tvořeným nejméně 3 obcemi. Zázemí musí mít nejméně 4 tisíce obyvatel, celý mikroregion 10 tisíc obyvatel.

Centrum (středisko) pracovního mikroregionu je město s významnější koncentrací pracovních příležitostí, které slouží k uspokojování potřeb nejen jeho rezidentů, ale i obyvatel bydlících v okolních obcích. Centra mají obvykle (není podmínkou) více než 5 tis. obyvatel a většinou i kladné saldo denní dojíždky za prací.

Spádová oblast (zázemí) pracovního mikroregionu je tvořena obcemi, které se nacházejí kolem centra pracovního mikroregionu a jsou s ním funkčně propojeny (integrovány) intenzivní dojíždkou za prací. Obce jsou přiřazeny k centru podle principu převládající orientace celkové pracovní dojíždky. V případě nejasné orientace hlavního směru dojíždky (z obce vyjíždí stejný počet osob i do jiných směrů) je přihlédnuto k dodatečným kritériím:

- nejvýznamnější cíl denní dojíždky
- v pořadí další významné cíle dojíždky (a vzájemné poměry mezi nimi)
- nejvýznamnější mikroregiony dojíždky (jednotlivé cíle vyjíždky byly pro každou obec agregovány do celých mikroregionů) a jejich vzájemné relace
- spádovost obce podle výsledků regionalizace z roku 1991
- silniční vzdálenost ke středisku
- terénní členitost

Některé obce nemají hlavní spád přímo do příslušného centra, ale jsou s ním spojeny nepřímo přes jinou větší obec (často přes tzv. subregionální centrum).

Centrum (středisko) pracovního subregionu je obec (obvykle město), do kterého mají hlavní spád (přímo či nepřímo) denní dojíždky za prací alespoň 2 sousední obce s úhrnnou populační velikostí v rozmezí 1-4 tis. obyvatel. Pracovní subregion je hierarchicky nižší celek, u něhož rozhodující část pracovní dojíždky není

¹¹ Relativně menší míra měnlivosti při hodnocení dojíždky podle pracovních mikroregionů odráží silnější vazbu mezi přirozenou spádovostí územních jednotek a organizací celého sídelního systému. Hierarchie jednotlivých center v sobě odráží dlouhodobý vývoj urbanizační, sociální, ekonomický aj. (rozmístění dojíždkových proudů reflektuje primárně gravitační působení nejvýznamnějších center, kdy vahou je zejména ekonomická síla jednotlivých středisek), současné změny v sídelní struktuře, rozmístění obyvatel i pracovních příležitostí mohou tento vývoj jen částečně korigovat. To však automaticky neznamená neměnný význam jednotlivých středisek, ke změnám za posledních 10 let došlo zejména v aglomeracích a v zázemí největších měst či v oblastech ležících na rozhraní vlivu více středisek. Přestože cílem následujícího rozboru je především popis stavu k roku 2001, v některých případech je poukázáno i na pravděpodobné tendence (jak během uplynulého desetiletí, tak i v období od posledního cenzu do současnosti).

¹² Je zřejmé, že existují i jiné regionálně-tvorné procesy vázané na obyvatelstvo (viz podrobnější diskuse v úvodu publikace). Jejich užití jako podkladů pro regionalizaci je však značně ztíženo, a to jak omezeným rozsahem této publikace, tak především absencí úplných, metodicky porovnatelných statistických údajů o těchto procesech.

Podle starších anketárních šetření (prováděných výzkumnými ústavy v 70. a 80. letech) tvořila v ČR dojíždka za prací 50-60 % všech cest obyvatel, následované dojíždkou na rekreaci, kulturou a zábavou a dále dojíždkou do škol (obě kategorie s podílem zhruba 10-20 % na všech cestách). Od té doby došlo pravděpodobně k dílčím změnám v intenzitě jednotlivých procesů i jejich vzájemných vazbách (např. spojování cest za nákupy a zábavou), dominantní role pracovní dojíždky však nepochybně zůstala nedotčena (i proto, že se týká největší části obyvatel).

Konečně je třeba zdůraznit, že pracovní dojíždka má nezastupitelnou roli především při integraci územních celků na mikroregionálním řádu (tj. zjednodušeně na úrovni mezi okresy a správními obvody obcí s rozšířenou působností). Pro vymezení vyšších jednotek, resp. pro stanovení hierarchie mezi mikroregiony je potřeba pracovní pohyby doplnit údaji o jiných formách prostorové mobility, především o migraci obyvatelstva, či spádem za vyššími formami služeb občanské vybavenosti. Takový úkol však svojí šíří a komplexností již výrazně překračuje zaměření této publikace, proto bylo od seskupování mikroregionů do vyšších celků upuštěno.

obvykle uzavřena v rámci jeho hranic (pracovní vyjížďka z jeho centra směřuje většinou mimo vymezený subregion).

Celý postup při seskupování obcí do vyšších celků je popsán níže.¹³

Při interpretaci charakteristik pracovních mikroregionů a jejich center je třeba vzít v potaz určité **nedostatky** plynoucí z hrubosti či neúplnosti přijatých kritérií.

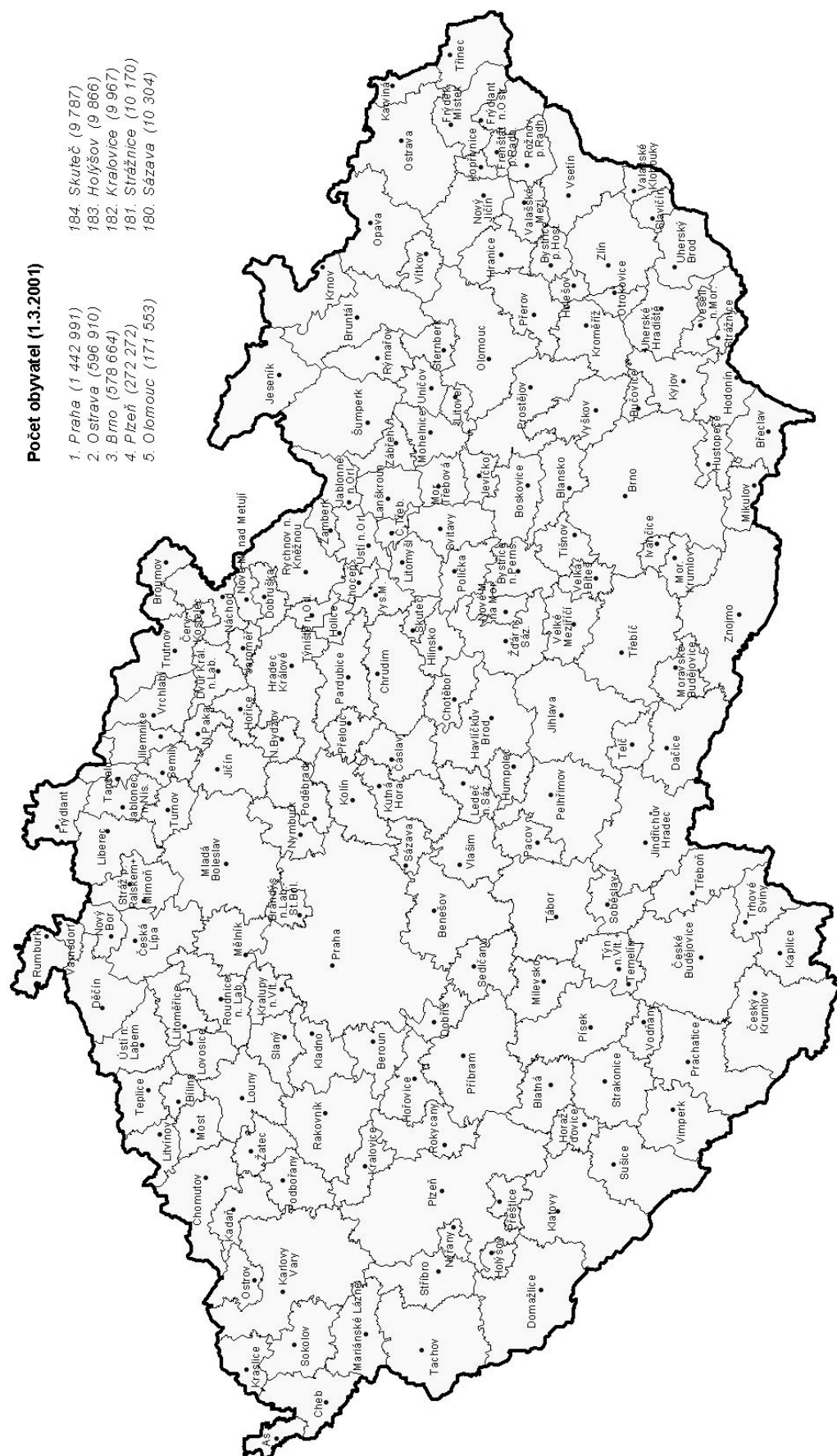
- Vychází pouze z dojížďky za prací, ostatní formy prostorové mobility obyvatelstva zanedbává (dojížďku do škol, za občanskou vybaveností, za rekreací, nebo migraci obyvatelstva). Jak již bylo uvedeno výše, dojížďka za prací představuje nejčtenější formu mobility obyvatel a pro vytváření územních celků na úrovni mikroregionu má jednoznačně nejdůležitější a nezastupitelný význam.
- Neřeší problém hierarchie navržených středisek a jejich skladebnost do vyšší celků (mezo- a makroregionů).
- Rozhraní mezi mikro- a subregiony bylo zvoleno do značné míry subjektivně. Výše zvolené kritérium (4 tis. obyvatel zázemí a 10 tis. obyvatel celkem) je poměrně málo přísné a umožňuje vymezení i celky, jejichž vztahová uzavřenost z pohledu pracovní dojížďky je problematická (viz některé vysoké podíly vyjížďejících mimo vymezený mikroregion v tab. 2.25 a 2.26). Důvodem „měkkosti“ je mj. snaha o rámcové porovnání s výsledky regionalizace z roku 1991, kde byla také použita podobně mírná kritéria.
- Závislost poměru populační velikosti střediska a zázemí na citlivosti vymezení centra v administrativních hranicích. Některá centra jsou administrativně vymezena značně široce, zahrnují i odlehle a přitom populačně významné části obce, které by svým charakterem patřily spíše do zázemí tohoto centra. Deformující vliv administrativních hranic může v některých případech rozostřit kritérium minimálního počtu obcí v zázemí (odlehlá sídla mohou, ale nemusí být integrována do jedné obce, týká se především horských a podhorských oblastí).
- Při rozhodování o spádovosti obce se poměřují relativní spády k různým cílům dojížďky, společným základem pro porovnání je celkový objem pracovní vyjížďky mimo obec. Do spádovosti těchto obcí se však přímo nepromítá celková intenzita vyjížďky (teoreticky by měla být inverzně závislá na velikosti obce, může se však výrazně lišit i mezi obcemi stejné velikosti), ani míra ekonomické aktivity v obci. V některých obcích, především v periferních oblastech, může být celková intenzita vyjížďky snížena vinou vysokého počtu nezaměstnaných či ekonomicky neaktivních osob, kterým se nevyplatí dojíždět do vzdálenějších cílů, případně neseženou dostatek pracovních příležitostí ani v místě bydliště. Celková spádovost takové obce je poté posuzována podle relativně malého vzorku dojížďejících osob.
- Kvalita získaných údajů z cenzu je sice relativně vysoká (z celkového počtu 4 288 tis. vyjížďejících v ČR jich okolo 150 tis., 3,5 %, neuvedlo místo pracoviště, nebo jej výjimečně uvedlo neúplně). Spíše v ojedinělých případech tak může být skutečný směr dojížďky vychýlen vlivem neuvedených, či špatně uvedených směrů dojížďky, nebo chybným zařazením některých pohybů k denní formě dojížďky místo formy nedenní (např. některé druhy směnného provozu).
- Časový odstup mezi populačním cenzem (březen 2001) a současností. Přestože bylo konstatováno, že v obecné rovině jsou pracovní mikroregiony relativně stabilními celky, k dílčím změnám ve spádovosti mohlo dojít i během relativně krátkého období od posledního cenzu. Týká se to zejména obcí ležících na rozhraní vlivu více středisek (v tzv. oscilační zóně), ale i samotných center (především menších měst, kde je lokální trh práce výrazně ovlivněn jediným větším zaměstnavatelem).

¹³ Nejdříve byl pro každou z 6 258 obcí v ČR (podle vymezení k datu sčítání) stanoven prostý hlavní směr pracovní vyjížďky (bez zohlednění dodatečných kritérií). Obec, která se stala cílem dojížďky pro jinou obec, již nebyla dále připojována. Tím vzniklo 611 elementárních spádových okrsků. Kritéria pro subregionální centrum splnilo 288 okrsků, z nichž 156 okrsků dokonce i kritéria mikroregionu. Třetina okrsků však měla v zázemí pouze 1 spádovou obec a více než 100 okrsků nedosahovalo jako celek ani hranice 1 000 obyvatel. Všechny okrsky, které nevyhověly požadovaným kritériím mikroregionu (téměř ¾), byly následně přiřčeny k vyšším celkům (mikroregionům) podle orientace směru vyjížďky z největší obce okrsku (ta by měla dostatečně reprezentovat spádovost celého útvaru). V případě nejasné orientace bylo přihlédnuto k dodatečným kritériím (viz výše). Po této úpravě bylo vymezeno 184 mikroregionálních center a dalších 131 center na úrovni subregionu.

Následně byla upravena spádovost obcí, které tvořily enklávy (zajištění shody spádovosti se sousedními obcemi), změněna byla též orientace vyjížďky z některých vojenských újezdů a z obcí s rozsáhlým katastrem a současně minimálním počtem obyvatel. Tyto korekce se týkaly jen velmi malého počtu obcí.

V závěrečné fázi byly pro kontrolu všechny proudy vyjížďky z každé obce agregovány do jednotlivých mikroregionů (cílů dojížďky) a byly porovnány nejvýznamnější preference každé obce. Pokud obec preferovala na 1. místě odlišný mikroregion (než ten, který byl pro ni dříve určen), nebo docházelo k současné preferenci více mikroregionů, byla znovu posouzena její spádovost podle výše uvedených pomocných kritérií. V odůvodněných případech byla obec přiřazena k jinému mikroregionu (šlo většinou o velmi malé obce v řídce zalidněných oblastech na rozhraní vlivu 2 či více středisek, nebo o obce ležící v zázemí krajských měst).

Pracovní mikroregiony podle dojížděky za prací v roce 2001

Počet obyvatel (1.3.2001)

1. Praha (1 442 991)
2. Ostrava (996 910)
3. Brno (578 664)
4. Pízeň (272 272)
5. Olomouc (171 553)

Rozloha (km²) k 1.1.2001

1. Praha (2 719)
2. Brno (1 947)
3. Pízeň (1 851)
4. Karlovy Vary (1 386)
5. České Budějovice (1 265)

Počet obcí (1.1.2001)

1. Praha (294)
2. Brno (197)
3. Pízeň (149)
4. Mladá Boleslav (135)
5. Třebíč (114)

184. Skuteč (9 787)
183. Holýšov (9 866)
182. Královice (9 967)
181. Strážnice (10 170)
180. Sázava (10 304)

184. Červený Kostelec (63)
183. Varnsdorf (89)
182. Kopřivnice (91)
181. Ivančice (92)
180. Strážnice (101)

Nejdůležitější **výsledky** pracovní regionalizace jsou představeny (v mapové podobě) i v celorepublikovém pohledu. V daleko podrobnějším detailu jsou naopak analyzovány pracovní mikroregiony v příslušném kraji. Textové tabulky uvádějí jejich základní charakteristiky (počet obcí, rozloha, počet obyvatel ve středisku i zázemí), tak i podrobnější strukturu dojížděkových proudů mezi/v rámci jednotlivých mikroregionů. V doprovodném textu je poukázáno na specifičnosti některých celků, a to z hlediska oprávněnosti jejich vymezení i struktury dojíždějících do spádového centra. V nejvýznamnějších případech jsou naznačeny i pravděpodobné vývojové tendence. Ilustrativní mapy dokreslují rozsah mikroregionů, včetně jejich vazby

k územně-správnímu členění, platnému k 1.1.2003 (výjimku představují pracovní mikroregiony, ty byly agregovány z obcí podle jejich stavu k 1.1.2001).

Zatímco tato kapitola 2.8 se zabývá pracovními mikroregiony, předchozí kapitola je výhradně zaměřena na jejich centra. Rozbor je zde (kap. 2.7.) doplněn podrobnými tabulkami řady B v příloze s charakteristikami dojíždějících z nejvýznamnějších zdrojových obcí. Dojížděkové proudy se zde neomezují pouze na hranice daného mikroregionu, ale mohou pokrývat celé území ČR (tedy např. i obce náležející do jiného kraje).

V rámci Královéhradeckého kraje bylo na základě zjištěných údajů o dojížděce vymezeno celkem 16 pracovních mikroregionů. Porovnáním na celkovou rozlohu kraje bylo území těchto pracovních mikroregionů v úhrnu o 9 km² menší, počet obcí v mikroregionech měl o 1 obec méně, počet obyvatel byl nižší zhruba o 3 tisíce osob. Přitom z ostatních krajů spadalo do pracovních mikroregionů Královéhradecka dalších 13 obcí. Z toho z Libereckého kraje to bylo 7 obcí (Bradlecká Lhota do mikroregionu Jičín, Horka u Staré Paky a Levínská Olešnice do mikroregionu Nová Paka a Bukovina u Čisté, Čistá u Horek, Horní Branná a Studenec do mikroregionu Vrchlabí) a dalších 6 obcí z Pardubického kraje do mikroregionu Hradec Králové (Podůlšany, Býšť, Čeperka, Chvojenec, Libišany a Opatovice nad Labem). Na druhé straně se 14 obcí z Královéhradeckého kraje stalo spádovými obcemi pro pracovní mikroregiony Semily (obec Kyje), Choceň (Kostecké Horky) a 12 obcí západní části Jičínska se stalo součástí pracovního mikroregionu Mladá Boleslav (Staré Hrady, Rokytnany, Sedliště, Bačalky, Dětenice, Libáň, Libošovice, Markvartice, Zelenecká Lhota, Mladějov, Osek a Sobotka).

Tab. 2.23 Srovnání základních charakteristik správních obvodů obcí s rozšířenou působností a pracovních mikroregionů

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) vymezené k 1.1.2003	Rozloha (v km ²)	Počet obcí	Počet obyvatel	Pracovní mikroregiony podle dojížděky za práci v roce 2001	Rozloha (v km ²)	Počet obcí	Počet obyvatel
Celkem	4 758	448	550 724	Celkem	4 749	447	553 861
HRADEC KRÁLOVÉ	683	82	144 361	HRADEC KRÁLOVÉ	791	94	150 784
Nový Bydžov	214	23	17 053	Nový Bydžov	184	18	16 001
JIČÍN	602	78	46 435	JIČÍN	425	63	35 417
Hořice	188	28	18 032	Hořice	191	28	18 221
Nová Paka	97	5	13 294	Nová Paka	145	9	17 927
NÁCHOD	356	36	61 600	NÁCHOD	327	33	53 292
				<i>Červený Kostelec</i>	63	6	12 641
Broumov	259	14	17 684	Broumov	291	15	18 262
Jaroměř	139	15	19 174	Jaroměř	122	13	17 995
Nové Město n. Metují	98	13	14 256	Nové Město n. Metují	133	18	15 361
RYCHNOV N. KNĚŽ.	479	32	34 009	RYCHNOV N. KNĚŽ.	619	47	47 330
Kostelec nad Orlicí	223	22	24 516	<i>Týniště nad Orlicí</i>	122	8	11 925
Dobruška	273	25	19 533	Dobruška	188	19	17 466
TRUTNOV	605	32	65 542	TRUTNOV	472	25	59 044
Dvůr Králové n. Lab.	258	28	27 231	Dvůr Králové n. Lab.	285	28	28 002
Vrchlabí	284	15	28 004	Vrchlabí	390	23	34 193

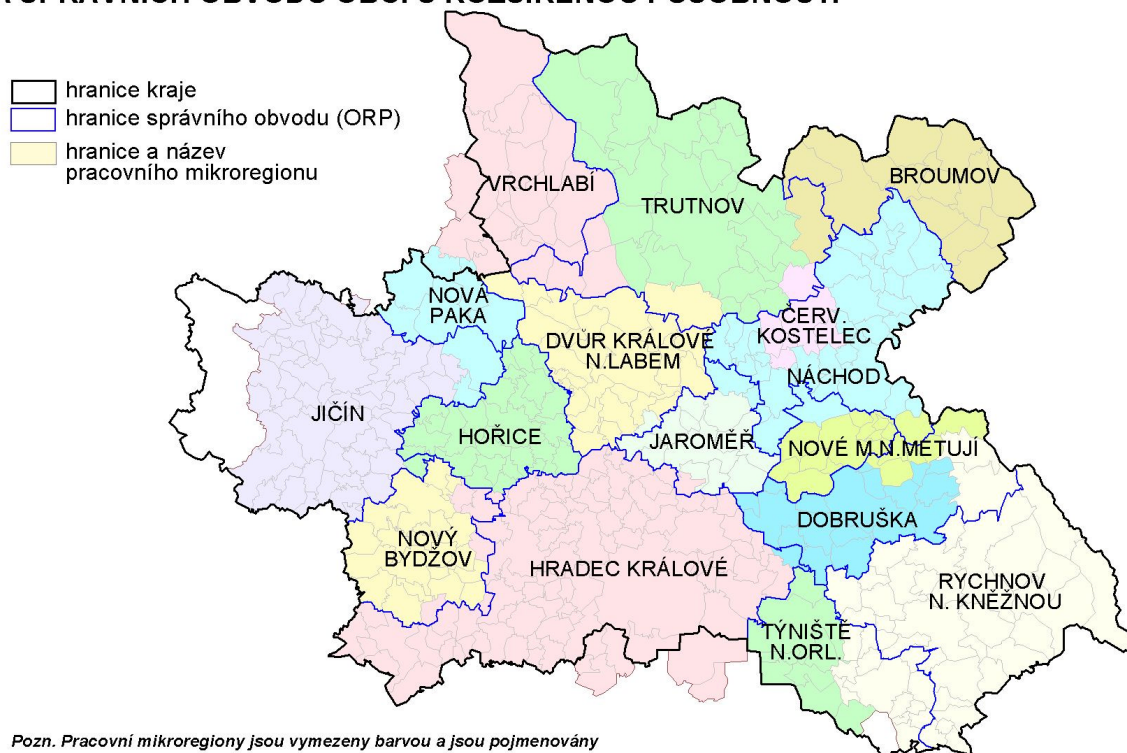
Všechna data se vztahují k datu sčítání lidu, domů a bytů 2001

Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou

znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP), kurzívou pak centra plnící funkce obce II. stupně (POU).

Z celkového počtu 16 pracovních mikroregionů měl v kraji dominantní postavení mikroregion Hradec Králové (v každém kraji byl výrazně největší mikroregion, jehož jádrem bylo krajské město). Z úhrnu všech mikroregionů v kraji zabíral největší území (17 %), zahrnoval více než pětinu všech obcí a žilo v něm zhruba 27 % všeho obyvatelstva. Zbývající pracovní mikroregiony můžeme z hlediska počtu obyvatel rozdělit do 3 skupin: se zhruba 50-60 tisíci obyvateli (Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou), s počtem obyvatel od

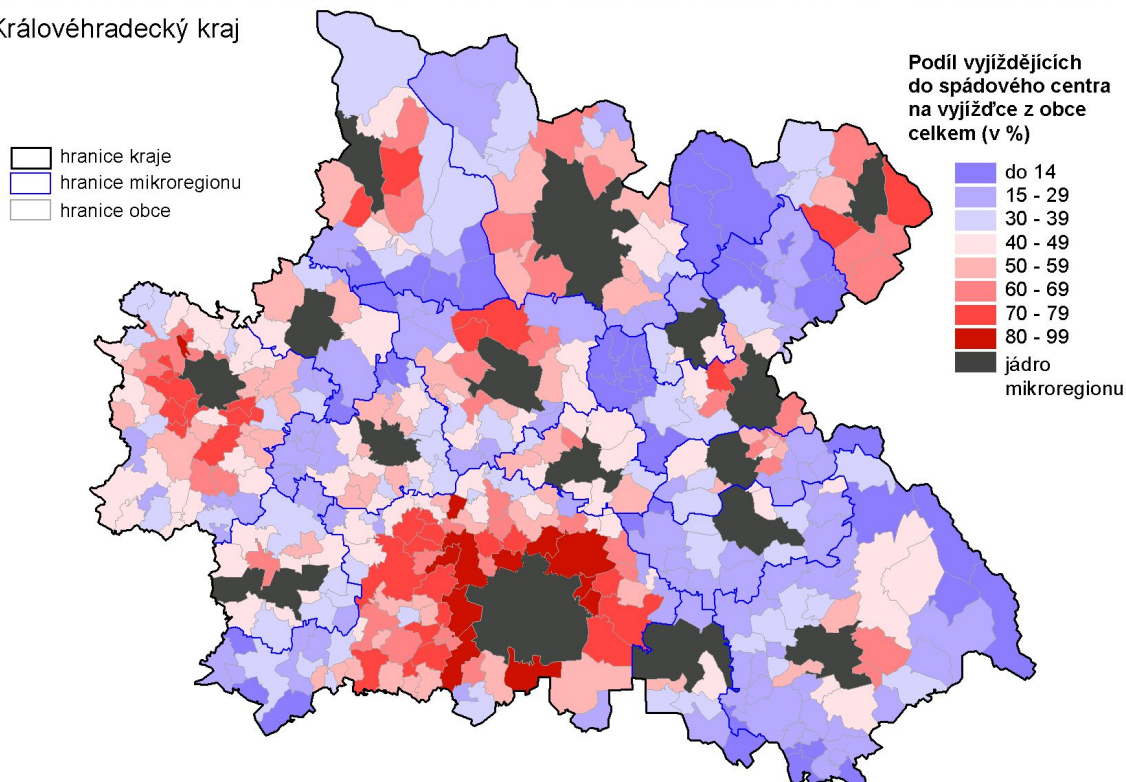
SROVNÁNÍ VYMEZENÍ PRACOVNÍCH MIKROREGIONŮ A SPRÁVNÍCH OBVODŮ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

28 do 35 tisíc (Jičín, Vrchlabí a Dvůr Králové nad Labem), největší skupinu pak tvoří mikroregiony s 11 až 18 tisíci obyvateli. Druhým největším mikroregionem co do rozlohy byl mikroregion Rychnov nad Kněžnou, následoval mikroregion Trutnov a Jičín, z hlediska počtu obyvatel byl největší mikroregion Trutnov, Náchod a Rychnov nad Kněžnou. Nejmenší pracovní mikroregion Červený Kostelec zabíral pouze 1,3 % z celkové rozlohy všech mikroregionů, zahrnoval 1,3 % ze všech obcí a 2,3 % obyvatel, druhý nejmenší pracovní mikroregion Týniště nad Orlicí měl rozlohu sice dvakrát větší a zahrnoval o dvě obce více, ale počet obyvatel měl o necelý tisíc nižší.

INTENZITA SPJATOSTI OBCÍ V ZÁZEMÍ S JÁDREM PRACOVNÍHO MIKROREGIONU

Královéhradecký kraj

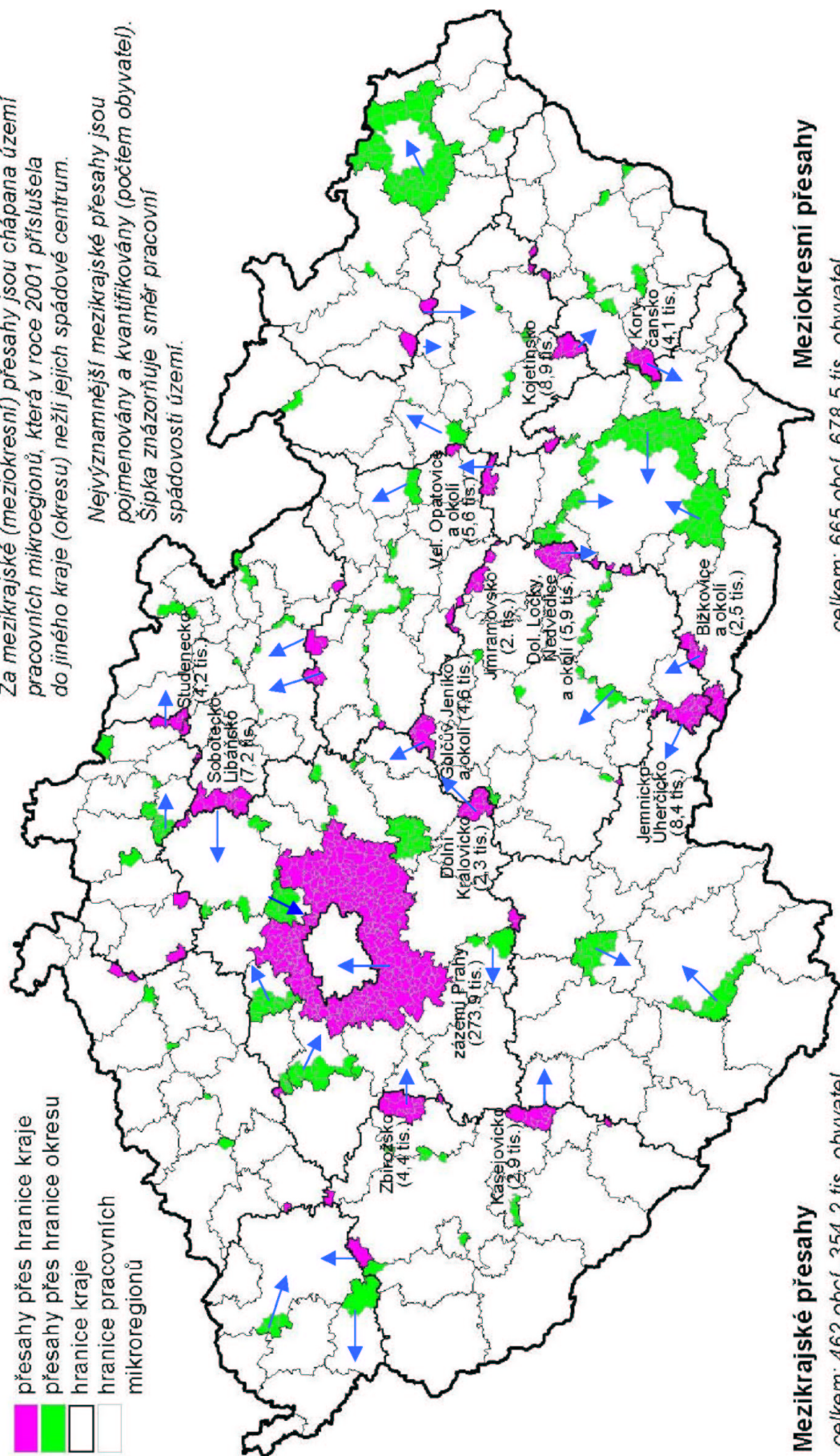

MEZIKRAJSKÉ A MEZIOKRESNÍ PŘESAHY PRACOVNÍCH MIKROREGIONŮ

přesahy přes hranice kraje
 přesahy přes hranice okresu
 hranice kraje
 hranice pracovních mikroregionů

Za mezikrajské (meziokresní) přesahy jsou chápána území pracovních mikroregionů, která v roce 2001 přisloužela do jiného kraje (okresu) nežli jejich spádové centrum.

Nejvýznamnější mezikrajské přesahy jsou pojmenovány a kvantifikovány (počtem obyvatel). Šipka znázorňuje směr pracovní spádovosti území.

Mezikrajské přesahy

celkem: 462 obcí, 354,2 tis. obyvatel
 v tom: záměstí Prahy: 293 obcí a 273,9 tis. obyvatel
 ostatní území: 169 obcí a 80,3 tis. obyvatel

Meziokresní přesahy

celkem: 665 obcí, 678,5 tis. obyvatel
 v tom: záměstí Prahy: 126 obcí a 111,4 tis. obyvatel
 ostatní území: 539 obcí a 567,1 tis. obyvatel

(sousední okresy Prahy, Brna a Plzně jsou chápány jako součásti těchto měst)

Pracovních mikroregionů bylo na území Královéhradeckého kraje vymezeno celkem 16, správních obvodů obcí s rozšířenou působností je 15. Jejich centra jsou převážně totožná. Pouze ve východní části okresu Rychnov nad Kněžnou se stalo významnějším centrem dojížděky za práci Týniště nad Orlicí, zatímco sídlo ORP Kostelec nad Orlicí plnilo méně významnou funkci subregionálního centra. Na Náchodsku pak vznikl navíc pracovní mikroregion Červený Kostelec jako centrum dojížděky pro část ORP Náchod a Trutnov. Týniště nad Orlicí a Červený Kostelec ze správního hlediska plní úlohu pověřeného obecního úřadu.

Hranice pracovních mikroregionů se poměrně významně liší od hranic správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Největší rozdíl ve prospěch pracovního mikroregionu byl zjištěn v Rychnově nad Kněžnou, který měl rozlohu větší o 140 km², o 15 obcí a o 13,3 tisíc obyvatel více (přesahoval do ORP Dobruška a Kostelec nad Orlicí). Výrazně větší byl také mikroregion Hradec Králové zvětšený o obce Pardubického kraje a o obce z ORP Nový Bydžov a Jaroměř. Rozloha Královéhradeckého pracovního mikroregionu byla o více než 100 km² větší, zahrnoval navíc 12 obcí a 6,4 tisíc obyvatel. Mikroregion Vrchlabí zahrnoval navíc obce z Libereckého kraje a část ORP Trutnov, tím se výrazně zvětšila jeho rozloha o 106 km², počet obcí o 8 a počet obyvatel o více než 6 tisíc. Na Náchodsku byl větší než jsou hranice ORP mikroregion Broumov (o část ORP Trutnov) a Nové Město nad Metují, na Jičínsku pak mikroregion Nová Paka (o obce z Libereckého kraje a z ORP Jičín) a na Trutnovsku mikroregion Dvůr Králové nad Labem, který zasahoval do ORP Trutnov.

Naopak výrazně menší byly mikroregiony Jičín, Trutnov a Náchod. Přitom pracovní mikroregion Jičín byl zmenšený především o celou západní část, jejíž obce byly spádovými pro pracovní mikroregion Mladá Boleslav ve Středočeském kraji. Ve srovnání s ORP Jičín tak ubylo území o rozloze 177 km², 15 obcí a 11 tisíc obyvatel. Pracovní mikroregion Náchod byl ve srovnání s ORP Náchod sice o pouhých 29 km² a o 3 obce menší, ubylo ale 8,3 tisíc obyvatel, výrazně menší byl i mikroregion Trutnov, a to o 133 km², 7 obcí a 6,5 tisíc obyvatel. Menší území měly ve srovnání s ORP také mikroregiony Nový Bydžov, Jaroměř a Dobruška, pracovní mikroregion Hořice měl vymezení v podstatě shodné.

Mezi pracovními mikroregiony jsou značné rozdíly nejen z hlediska jejich velikosti (nejmenší Červený Kostelec je 12krát menší než největší Hradec Králové), ale i z hlediska počtu pracovních míst v mikroregionu (17krát, resp. 16krát, více v pracovním mikroregionu Hradec Králové než v mikroregionu Týniště nad Orlicí a Červený Kostelec). Výrazně odlišné jsou i podíly jádra (centra) mikroregionů na obyvatelstvu a na pracovních příležitostech v jednotlivých mikroregionech.

Nejvyšší podíl na obyvatelstvu mikroregionu měla centra Jaroměř, Červený Kostelec, Nové Město nad Metují a Hradec Králové, ve všech tvořily tyto podíly zhruba dvě třetiny, Jaroměř se na celkovém počtu

obyvatel mikroregionu podílela dokonce téměř 72 %. Hradec Králové jako největší pracovní centrum kraje, které zabírá podstatnou část největšího mikroregionu, zbývající města pak jsou silnými centry na poměrně malém území. Výše vyjmenovaná jádra mikroregionů měla také velmi významný podíl na pracovních příležitostech (podíly těchto jader se pohybovaly od 81 % do 75 %). Nejnižší podíl tvořilo obyvatelstvo jader Rychnova nad Kněžnou a Vrchlabí (25 %, resp. 39 %). Tyto pracovní mikroregiony patří naopak k nejrozlehlejším a na jejich území se navíc nacházejí další pracovní subregionální centra a dále několik dalších obcí s poměrně intenzivní dojížděnou. V mikroregionu Rychnov nad Kněžnou to jsou subregiony Kostelec nad Orlicí a Vamberk a obce Kvasiny a Solnice, v mikroregionu Vrchlabí pak subregion Hostinné a obce Špindlerův Mlýn a Janské Lázně.

Tab. 2.24 Počet obyvatel, pracovních míst a saldo dojížděky za prací v pracovních mikroregionech

Pracovní mikroregiony	Rozloha mikroregionu (km ²)	Počet obcí v mikroregionu	Počet obyvatel mikroregionu			Podíl jádra mikroregionu (v %)		Pracovní místa v mikroregionu		Saldo dojížděky za prací	
			celkem	v tom		na obyvatelstvu	na prac. příležitostech	celkem	na 1000 zaměst. obyvatel ¹⁾	v jádře mikroregionu	v celém mikroregionu
				jádro	zázemí						
HRADEC KRÁLOVÉ	791	94	150 784	97 155	53 629	64,4	79,2	76 864	1 062	13 605	4 455
Nový Bydžov	184	18	16 001	7 201	8 800	45,0	61,3	6 333	901	658	-694
Jičín	425	63	35 417	16 489	18 928	46,6	69,7	16 929	990	3 419	-174
Hořice	191	28	18 221	9 091	9 130	49,9	64,1	7 233	843	240	-1 350
Nová Paka	145	9	17 927	9 299	8 628	51,9	56,2	7 694	912	-73	-747
NÁCHOD	327	33	53 292	21 400	31 892	40,2	51,8	25 180	1 003	3 049	63
Broumov	291	15	18 262	8 361	9 901	45,8	50,8	7 811	951	234	-401
Červený Kostelec	63	6	12 641	8 467	4 174	67,0	78,5	4 903	852	-80	-852
Jaroměř	122	13	17 995	12 921	5 074	71,8	80,7	7 741	936	283	-531
Nové Město nad Metují	133	18	15 361	10 074	5 287	65,6	75,0	6 523	880	-37	-890
RYCHNOV N. KNĚŽ.	619	47	47 330	11 736	35 594	24,8	34,2	22 214	997	1 783	-71
Dobruška	188	19	17 466	7 181	10 285	41,1	49,9	7 092	868	-43	-1 077
Týniště nad Orlicí	122	8	11 925	6 286	5 639	52,7	63,3	4 599	835	-94	-909
TRUTNOV	472	25	59 044	31 997	27 047	54,2	62,6	28 266	1 014	2 220	399
Dvůr Králové n. Labem	285	28	28 002	16 381	11 621	58,5	70,1	12 082	914	533	-1 130
Vrchlabí	390	23	34 193	13 171	21 022	38,5	48,3	17 793	1 056	2 041	941

¹⁾ bydlících v obcích mikroregionu

Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP), kurzívou pak centra plnící funkce obce II. stupně (POU).

Z celkového počtu 16 pracovních mikroregionů Královéhradeckého kraje měly pouze mikroregiony Hradec Králové, Vrchlabí, Trutnov a Náchod aktivní saldo dojížděky za prací a v souladu s tím i počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných obyvatel bydlících v mikroregionu byl vyšší než 1 000. Nejvíce, 1 062 pracovních míst, bylo v mikroregionu Hradec Králové, od 1 056 do 1 003 pracovních míst pak v mikroregionech Vrchlabí, Trutnov a Náchod. Také v jádrech výše uvedených mikroregionů byla zjištěna výrazně vyšší kladná salda dojížděky.

Nejvyšší záporné saldo dojížděky, kdy do mikroregionu dojíždělo za prací méně osob než z něho vyjíždělo, bylo zjištěno v mikroregionech Hořice, Dvůr Králové nad Labem a Dobruška. Ve všech těchto mikroregionech bylo pasivní saldo vyšší než 1 000 osob. Ve dvou mikroregionech, v Jičíně a Rychnově nad Kněžnou, byla sice salda dojížděky za prací v rámci celého mikroregionu záporná, samotná jádra však měla vysoká aktivní salda.

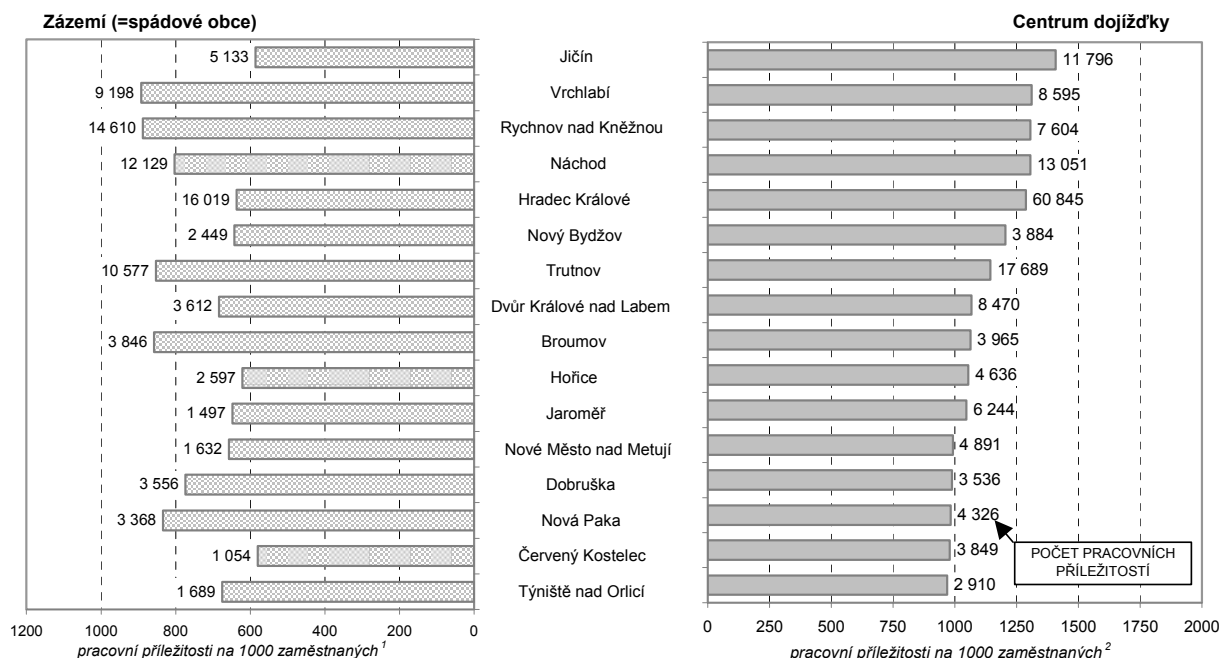
Nejméně pracovních míst na 1 000 zaměstnaných bydlících obyvatel bylo v mikroregionech Týniště nad Orlicí, Hořice, Červený Kostelec, Dobruška a Nové Město nad Metují, jejich počet se pohyboval od 835 do 880, tzn. že poměrně velký počet bydlících obyvatel musel za prací dojíždět za hranice vlastního pracovního mikroregionu.

Intenzita vyjíždějících za prací z obcí mikroregionů dosáhla v kraji celkem 39 %. Z prostorového hlediska přitom nejvyšší podíl vyjíždějících z obcí zázemí tvořili vyjíždějící do jádra mikroregionu (43 %), do ostatních obcí mikroregionu vyjížděla více než čtvrtina a mimo mikroregion (včetně zahraničí) pak 31 % ze všech takto vyjíždějících. Téměř 70 % vyjíždějících za prací z jádra mikroregionu vyjíždělo mimo mikroregion (včetně zahraničí), zbytek pak do jednotlivých obcí zázemí mikroregionu.

Výjimečné postavení potvrdil mikroregion Hradec Králové, který měl intenzitu vyjížděky o 9 procentních bodů nižší než průměr kraje. Poměrně nízká intenzita vyjížděky byla zaznamenána také v mikroregionech Trutnov, Dvůr Králové nad Labem a Nová Paka. Naopak nejvyšší intenzitu vykázal mikroregion Týniště nad Orlicí,

kde intenzita vyjížděky činila 51 %, a Rychnov nad Kněžnou (necelých 50 %). Největší podíl osob vyjíždějících za prací do jádra dojížděl do největšího centra v rámci mikroregionu Hradec Králové (i v rámci celého kraje), a to více než 60 % vyjíždějících. V ostatních mikroregionech byla poměrně vysoká dojíždka do jádra v mikroregionu Jičín (více než polovina vyjíždějících), a do jádra v mikroregionu Jaroměř (49 % vyjíždějících). Naopak nejnížší podíly dojížděky byly zjištěny do jádra v mikroregionu Dobruška a Rychnov nad Kněžnou (28 %, resp. 29 %).

Pracovní příležitosti ve střediscích pracovních mikroregionů a v jejich zázemí

¹ bydlících ve spádových obcích příslušejících k danému centru

² bydlících v příslušném centru

Mikroregion Rychnov nad Kněžnou byl výjimečný také tím, že v něm vyjížděl nejvyšší podíl osob za prací do ostatních obcí mikroregionu (45 %, tj. o 19 bodů více než je krajský průměr). Poměrně vysoké byly tyto podíly také v mikroregionech Náchod, Vrchlabí a Broumov (33 % až 35 %), a to opět z důvodu většího množství pracovních subregionů a dalších obcí s poměrně silnou dojížděkou. Na druhou stranu nejmenší podíly vyjíždějících z obcí zázemí do ostatních obcí mikroregionu byly zjištěny v Červeném Kostelci, Jaroměři, Nové Pace a Týništi nad Orlicí, tj. v mikroregionech s malým počtem obcí bez významnějších pracovních příležitostí.

Zcela mimo region vyjíždělo z jednotlivých obcí zázemí za prací nejvíce osob z mikroregionu Červený Kostelec a Týniště nad Orlicí (67 %, resp. 59 %). V mikroregionu Hradec Králové byl tento podíl v rámci kraje nejnížší, činil zhruba pětinu takto vyjíždějících.

Mezi obcemi všech pracovních mikroregionů v rámci Královéhradeckého kraje byl podíl denní vyjížděky podstatně vyšší než u vyjížděky bez rozlišení frekvence cest za prací. V průměru kraje vyjíždělo ze všech obcí mikroregionu celkem 58 % osob za prací, přitom denně téměř 65 %. Podíl denní vyjížděky byl vyšší ve všech pracovních mikroregionech kraje, výrazně nad průměrem kraje vyjížděli za prací denně v mikroregionech Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Vrchlabí, Hradec Králové a Broumov, podíly denně vyjíždějících se tam pohybovaly od 73 % do 79 %.

S výjimkou jádra pracovního mikroregionu Týniště nad Orlicí bylo ve všech centrech jednotlivých pracovních mikroregionů kraje saldo denní dojížděky za prací aktivní. Výrazně nejvyšší kladná salda byla ve významných dojížděkových centrech kraje, tj. Hradec Králové, Jičín, Náchod, Trutnov, Vrchlabí a Rychnov nad Kněžnou, což ovlivnilo i salda dojížděky v rámci celých mikroregionů. Pouze v 6 pracovních mikroregionech s výše uvedenými jádry byla zjištěna kladná salda dojížděky. Ve zbývajících pracovních mikroregionech bylo saldo dojížděky do zaměstnání záporné, přitom nejvyšší zápornou hodnotu denní dojížděky měl pracovní mikroregion Hořice.

Porovnáme-li bilanci denní dojížděky do zaměstnání a do škol, bylo kladné saldo denní dojížděky do škol zjištěno celkem v 8 mikroregionech kraje. Mimo shodných mikroregionů Hradec Králové a Trutnov (s kladným saldem denní dojížděky do zaměstnání) to byly mikroregiony Nový Bydžov, Hořice, Nová Paka,

Náchod, Nové Město nad Metují a Dobruška. Přitom výrazně nejvyšší hodnoty dosáhlo kladné saldo v mikroregionu Hradec Králové, dále v mikroregionu Nový Bydžov a Trutnov. Také v jednotlivých centrech mikroregionů bylo saldo denní dojížděky do škol převážně aktivní (s výjimkou jádra Týniště nad Orlicí a Červený Kostelec), nejvyšší opět v Hradci Králové, dále v Jičíně, Trutnově, Novém Bydžově, Novém Městě nad Metují, Rychnově nad Kněžnou a Náchodě.

Tab. 2.25 Spádovost jádra a zázemí v pracovních mikroregionech

Pracovní mikroregiony	Vyjíždějící za prací z obcí mikroregionu celkem	Intenzita vyjížděky za prací (v %)	Vyjíždějící za prací z obcí zázemí				Vyjíždějící za prací z jádra mikroregionu		
			celkem	v tom v %			celkem	v tom v %	
				do jádra mikro-regionu	do ostatních obcí mikro-regionu	mimo mikroregion (vč. zahr.)		do zázemí mikro-regionu	mimo mikroregion (vč. zahr.)
Hradec Králové	21 717	30,0	16 187	60,6	18,9	20,5	5 530	24,5	75,5
Nový Bydžov	3 347	47,6	2 409	39,9	17,0	43,1	938	28,6	71,4
Jičín	8 051	47,1	6 107	51,6	18,7	29,7	1 944	38,1	61,9
Hořice	4 004	46,7	2 709	36,2	17,6	46,1	1 295	22,2	77,8
Nová Paka	3 180	37,7	1 875	40,3	10,2	49,5	1 305	29,1	70,9
Náchod	10 484	41,7	8 393	31,1	35,8	33,2	2 091	35,6	64,4
Broumov	3 614	44,0	2 568	37,9	33,0	29,2	1 046	45,4	54,6
Červený Kostelec	2 522	43,8	1 202	31,9	1,2	66,9	1 320	8,6	91,4
Jaroměř	3 314	40,1	1 568	48,8	8,7	42,5	1 746	14,8	85,2
Nové Město n. M.	3 294	44,4	1 552	38,0	14,8	47,2	1 742	8,7	91,3
Rychnov n. K.	11 069	49,7	9 173	29,2	44,9	25,9	1 896	66,6	33,4
Dobruška	3 885	47,6	2 597	28,3	22,7	49,0	1 288	28,4	71,6
Týniště nad Orlicí	2 811	51,0	1 518	31,1	10,3	58,6	1 293	10,1	89,9
Trutnov	9 624	34,5	6 876	45,8	31,3	23,0	2 748	45,1	54,9
Dvůr Králové n. L.	4 681	35,4	3 167	46,4	20,1	33,5	1 514	31,8	68,2
Vrchlabí	6 882	40,8	5 629	38,2	33,1	28,6	1 253	53,5	46,5

V rámci Královéhradeckého kraje se z hlediska regionalizace potvrdila dominance krajského města Hradec Králové, které je zároveň centrem (jádem) i nejvýznamnějšího pracovního mikroregionu. Mimo pracovní mikroregion Hradec Králové mají významné postavení pracovní mikroregiony Vrchlabí, Trutnov, Náchod a dále Rychnov nad Kněžnou a Jičín. Tyto pracovní mikroregiony nabízely největší počet pracovních příležitostí jak v absolutním vyjádření, tak i v přepočtu na 1 000 zaměstnaných obyvatel bydlících v obcích daných mikroregionů.

Tab. 2.26 Integrita jader pracovních mikroregionů a jejich zázemí podle celkové a denní dojížděky za prací

Pracovní mikroregiony	Vyjíždějící ze zázemí (v %) do jádra mikroregionu		Vyjíždějící ze zázemí (v %) do všech obcí mikroregionu		Vyjíždějící ze všech obcí mikroregionu (v %) do obcí mikroregionu	
	celkem	denně	celkem	denně	celkem	denně
Hradec Králové	60,6	63,1	79,5	82,9	65,5	73,5
Nový Bydžov	39,9	42,3	56,9	60,9	48,9	54,0
Jičín	51,6	55,3	70,3	75,2	62,5	69,1
Hořice	36,2	39,2	53,9	58,4	43,6	48,7
Nová Paka	40,3	46,1	50,5	57,5	41,7	48,7
Náchod	31,1	32,9	66,8	71,8	60,6	67,1
Broumov	37,9	41,6	70,8	78,1	63,5	72,8
Červený Kostelec	31,9	35,1	33,1	36,5	20,3	23,1
Jaroměř	48,8	51,6	57,5	60,7	35,0	38,5
Nové Město nad Metují	38,0	42,0	52,8	58,3	29,5	33,1
Rychnov nad Kněžnou	29,2	31,4	74,1	79,8	72,8	79,4
Dobruška	28,3	30,8	51,0	55,8	43,5	48,5
Týniště nad Orlicí	31,1	34,1	41,4	45,4	27,0	28,9
Trutnov	45,8	48,7	77,0	82,5	67,9	76,1
Dvůr Králové nad Labem	46,4	50,8	66,5	72,9	55,3	64,7
Vrchlabí	38,2	41,5	71,4	76,4	68,1	74,8